

2. 12. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nová úprava formalizovaného soužití stejnopohlavních párů aneb institut partnerství

Právní postavení stejnopohlavních párů je ve veřejném prostoru dlouhodobě řešenou otázkou. Podstatnou transformaci podoby formalizovaného soužití těchto osob představuje zákon č. [123/2024](#) Sb., který byl schválen zákonodárci v únoru 2024.[1] Tato nová právní úprava nabude z převážné části účinnosti 1. 1. 2025 a přinese s sebou zavedení nového institutu partnerství. Tento článek se věnuje charakteristice tohoto institutu a modalitám vztahu mezi partnerstvím a jeho předchůdcem - registrovaným partnerstvím.

Od 1. 1. 2025[2] se stane součástí účinného práva nový institut partnerství.[3] Ten bude zaveden na základě zákona č. [123/2024](#) Sb., který významně reformuje podobu formalizovaného soužití stejnopohlavních párů v Česku. Stalo se tak po dlouhotrvající debatě o potřebě reformy v této oblasti probíhající ve veřejném prostoru.

Předešlá právní úprava

Doposud byla tato problematika upravena zákonem č. [115/2006](#) Sb., který do právního řádu zavedl institut registrovaného partnerství. Ten funguje odděleně od institutu manželství a představuje tak jakousi alternativu formalizovaného svazku pro osoby homosexuální či bisexuální orientace. Obsahem se však tyto instituty výrazně liší, což vedlo postupem času k volání části veřejnosti po vyrovnání práv registrovaných partnerů s právy manželů.

Registrované partnerství vzniká svobodným a úplným projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným osobně před matričním úřadem.[4] Podmínkami vstupu do registrovaného partnerství jsou dolní věkový limit 18 let, občanství České republiky[5] a z podstaty věci totožné pohlaví osob, které do svazku vstupují. K zániku registrovaného partnerství pak může dojít buď smrtí jednoho z partnerů či jeho prohlášením za mrtvého, anebo zrušením rozhodnutím soudu.[6]

Co se týče práv a povinností registrovaných partnerů, zákon výslovně upravuje právo zastupovat druhého v běžných záležitostech,[7] pod kterými si lze představit například převzetí balíku adresovaného partnerovi atp. V rámci obstarávání běžných záležitostí partnerství pak jednání jednoho z partnerů zavazuje oba společně a nerozdílně.[8] Podobně jako mezi manželi existuje i mezi registrovanými partnery vyživovací povinnost,[9] zákonná formulace tu však na rozdíl od manželské vyživovací povinnosti neakcentuje právo registrovaného partnera na stejnou životní úroveň jakou má druhý z nich.[10] Lehce odlišný je pak i mechanismus možnosti výživného po soudním zrušení registrovaného partnerství.[11]

Významné rozdíly s manželstvím je možné najít v majetkové úrovni, kdy registrovaným partnerům nevzniká společné jmění manželů (dále jen „SJM“), ale pouhé podílové spoluvlastnictví. Rovnost registrovaného partnera s postavením manžela naopak platí v oblasti dědictví, kdy v obou případech dochází k dědění již v první dědické třídě společně s dětmi zemřelého.[12] V případě úmrtí však nemá registrovaný partner pozici vdovce či vdovy, a nemá tedy nárok na vdovský či vdovecký důchod.

V oblasti výchovy dětí je podstatným rozdílem nemožnost společného osvojení (neboli adopce) dítěte registrovanými partnery.[13] Institut neumožňuje ani tzv. přiosvojení biologického dítěte jednoho z registrovaných partnerů tím druhým. Stejně tak není možné ani společné pěstounství.[14] Obojí je však teoreticky možné, učiní-li tak formálně jen jeden z páru,[15] ačkoli se z důvodu preference výchovy dítěte v úplné rodině nebude pravděpodobně jednat o soudy upřednostňovanou variantu. Nemožnost rodičovského vztahu ze strany obou registrovaných partnerů přitom může vést k situacím, kdy v případě tragického úmrtí registrovaného partnera, který byl rodičem, nemá druhý z nich k dítěti, které spolu se zesnulým vychovával, žádný právní vztah.

Zavedení institutu partnerství

Jak již bylo zmíněno na začátku textu, nový institut partnerství přináší do formalizovaného soužití stejnopohlavních párů celou řadu změn. Zákodárce zvolil techniku odkazu na právní úpravu manželství, kdy v čl. I bod 1 zákona č. 123/2024 stanovil, že: „*Nestanoví-li zákon nebo jiný právní předpis jinak, vztahují se na partnerství a práva a povinnosti partnerů ustanovení o manželství, právech a povinnostech manželů, vdovách a vdovcích obdobně.*“ Tím dosáhl toho, že se soužití osob v partnerství z velmi významné části přiblížilo soužití osob v manželství.

Rozšíření práv a povinností manželů i na partnery znamená v majetkové oblasti aplikaci institutu **SJM**. Majetkový režim partnerů se tak nebude řídit ustanoveními o podílovém spoluvlastnictví, jak tomu bylo doposud u registrovaného partnerství. Nově se budou aktiva i pasiva partnerů nabyté v době partnerství spravovat v rámci tohoto bezpodílového režimu, který byl doposud vyhrazen pouze manželům. To pak bude znamenat potřebu vypořádání SJM v případě zániku partnerství.

Dalším majetkovým aspektem je změna v oblasti bydlení. V případě výlučného vlastnického práva k domu či bytu tak okamžikem uzavření partnerství vznikne druhému partnerovi **právo bydlení**. [16] V situaci, kdy měl jeden z partnerů před uzavřením manželství k domu či bytu nájemní právo, vznikne oběma partnerům uzavřením partnerství **společné nájemné právo**. Při pozdějším nájmu pak společné nájemní právo vzniká okamžikem účinnosti smlouvy.[17]

Partneři by také měli v případě tragického úmrtí jednoho z partnerů nově získat pozici vdovy nebo vdovce, a získat tím tak nárok na vdovský či vdovecký důchod.[18] Legislativní technika se zde však zdá poněkud kostrbatá a skutečnost, že nedošlo ke změně zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v části věnující se vdovským a vdoveckým důchodem, lehce působí dojmem, že byla novela po pozměňovacích návrzích šita horkou jehlou. Původní návrh zákona totiž s novelizací zákona o důchodovém pojištění počítal.[19]

Aplikace ustanovení o vzniku manželství pak představuje posun i v symboličtější rovině, kdy umožňuje partnerům převzít příjmení jednoho z nich jako své **společné příjmení**. [20] U registrovaných partnerství byla doposud možná změna příjmení jen cestou zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení.[21] Sourozenci druhého partnera také pravděpodobně [22] uzavřením partnerství získají pozici švagra nebo švagrové.[23] Obdobně by tomu tak mělo být s pozicí tchána a

tchyně, což je však spíše otázka neformálního charakteru, protože tento status občanský zákoník výslovně neupravuje.

Práva partnerů v rámci adopce dětí se dočkaly mírné změny. Stále platí, že není možné společné osvojení dítěte.[24] Novinkou je však možnost tzv. **přiosvojení**, tedy situace, kdy si partner osvojí biologické dítě druhého partnera.[25] Otázka pěstounství zůstává dle autorky nejasnou. Textace ustanovení § 964 odst. 1 občanského zákoníku sice na rozdíl od ustanovení o společném osvojení partnery jako společné pěstouny výslovně nevylučuje, na druhou stranu se nabízí otázka, zda není možné dospět k závěru, že když není možné osvojení, neměla by být analogicky možná ani adopce. Opět se tak otvírá prostor pro ujasnění výkladu ze strany soudů.

Vztah mezi registrovaným partnerstvím a partnerstvím

Ačkoli by se na první pohled mohlo zdát, že institut partnerství automaticky nahradí institut registrovaných partnerství uzavřených do konce roku 2024, opak je pravdou. **Pokud tak budou chtít páry s již uzavřeným registrovaným partnerstvím přejít do režimu partnerství, bude třeba partnerství uzavřít.** Tím dojde k zániku v minulosti uzavřeného registrovaného partnerství.[26]

Přestože tedy registrované partnerství nezaniká, nebude již od 1. 1. 2025 možné do nových registrovaných partnerství vstupovat. Tento institut tak zůstane relevantní pouze pro stejnopohlavní páry, které do registrovaného partnerství vstoupily do konce roku 2024.

Závěr

Po několika letech společenských debat se společnost dočkala nové verze formalizovaného soužití stejnopohlavních párů. Ačkoli nedošlo k uzákonění možnosti společné adopce dětí stejnopohlavními páry, představuje i přesto nový institut partnerství velký posun k vyrovnání práv stejnopohlavních párů s páry žijícími v manželství.

Klára Babičková,
právní praktikantka

[Advokátní kancelář Mgr. Petra Sopucha](#)

Běhounská 4/20
602 00 Brno

Tel.: +420 721 738 774

Email: advokat@aksopuch.cz

[1] <https://www.psp.cz/sqw/cms.sqw?z=18725>

[2] Část zákona věnující se zákonu č. [301/2000](#) Sb., o matrikách, jménu a příjmení nabývá účinnosti až k 1. 1. 2027.

[3] Čl. I bod 1 zákona č. [123/2024](#) Sb.

[4] Ustanovení § 2 zákona č. [115/2006](#) Sb., o registrovaném partnerství.

[5] Ust. § 4 zákona o registrovaném partnerství.

[6] Ust. § 14 zákona o registrovaném partnerství.

[7] Ust. § 9 odst. 1 o registrovaném partnerství.

[8] Ust. § 9 odst. 2 o registrovaném partnerství.

[9] Ust. § 10 zákona o registrovaném partnerství., ust. § 697 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[10] Ibid.

[11] Ust. § 11 zákona o registrovaném partnerství, ust. § 760-763 občanského zákoníku.

[12] Ust. § 3020 občanského zákoníku.

[13] Ust. § 800 občanského zákoníku.

[14] Ust. § 964 odst. 1 občanského zákoníku.

[15] Ust. § 800, 958 odst. 1 občanského zákoníku.

[16] Ust. § 744 občanského zákoníku.

[17] Ust. § 745 odst. 1 občanského zákoníku.

[18] Čl. I bod 1 zákona č. [123/2024](#) Sb.

[19] Sněmovní tisk 241/0, str. 4.

[20] Ust. § 660 občanského zákoníku.

[21] Ust. § 72 odst. 2 zákona č. [301/2000](#) Sb., o matrikách, jménu a příjmení.

[22] Opět narážíme na jistou vágnost čl. I bod 1 zmiňovaného zákona. Nedávalo by ale příliš logický smysl, aby se status švagra nebo švagrové neuplatnil. Obzvláště z důvodu, že nemá příliš praktických a relevantních konsekvencí.

[23] Ust. § 774 občanského zákoníku

[24] Budoucí znění ust. § 800 občanského zákoníku mluví o možné adopci manželem, manželi společně, anebo jedním z partnerů. Společná adopce partnery je tedy vyloučena.

[25] Čl. I bod 3 zákona č. [123/2024](#) Sb.

[26] Čl. XI zákona č. [123/2024](#) Sb.

Aktualizováno: 13.12.2024

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)